

AYRIMCILIK KONULU LİSANSÜSTÜ TEZLERİN BİBLİYOMETRİSİ: TURİZM PERSPEKTİFİNDEN BİR DEĞERLENDİRME

Gencay SAATCI¹, Samet AKSU²

¹Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, gencaysaatci@comu.edu.tr

²Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, ssametaksu@gmail.com

Özet

Yapılan bu çalışma ile Türkiye’de ayrımcılık konusunda yazılmış olan lisansüstü tezlerin bibliyometrik olarak incelenerek turizm perspektifinden değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Araştırma ayrımcılık konusunda yayımlanan toplam 103 tez üzerinden gerçekleştirilmiştir. Araştırma bulgularına göre, ayrımcılık ile ilgili yapılan çalışmaların giderek arttığı, 36 farklı bilim alanında “ayrımcılık” konusunun ele alındığı, bu disiplinler içerisinde en fazla hukuk alanında çalışmaların gerçekleştirildiği, nicel araştırma yönteminin daha ağırlıklı tercih edildiği ve yayın dilinin Türkçe olduğu tespit edilmiştir. Ayrımcılık ile ilgili en fazla lisansüstü tez İstanbul Üniversitesi’nde yazıldığı, yazarların ve danışmanların cinsiyetlerine göre bir ayırım yapıldığında ise; yazar olarak kadınlar, danışman olarak ise erkeklerin çoğunlukta oldukları ortaya çıkmıştır. Ayrımcılık ile ilgili yazılan lisansüstü tezlerin sektörlere göre dağılımları incelendiğinde ise sırasıyla; hukuk, psikoloji, işletme ve sosyoloji olarak tespit edilmiştir. Sonuç olarak ise; insan unsurunun yoğun bir şekilde bulunduğu turizm sektöründe ayrımcılık ile ilgili olarak çeşitli çalışmalar ilgili yazında yer almasına rağmen lisansüstü olarak yazılmış sadece 2 adet tez bulunduğu ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ayrımcılık, Turizmde Ayrımcılık, Lisansüstü Tez, Bibliyometrik.

BIBLIOMETRIC ANALYSIS THESIS ABOUT DISCRIMINATION: AN EVALUATION FROM TOURISM PERSPECTIVE

Abstract

In this study, it is aimed to evaluate bibliometry of graduate theses written about discrimination in terms of tourism perspective. The research was carried out on 103 theses published on discrimination. According to the findings of the study, it has been determined that the studies on discrimination are increasing, 36 different fields of science are considered in the field of in discrimination çalış and that the highest number of law studies are carried out in these disciplines. The maximum number of graduate theses on discrimination is written in Istanbul University, and a distinction is made according to the gender of the authors and consultants; women as writers, men as a consultant appeared to be in majority. When the distribution of postgraduate theses written about discrimination according to sectors is examined; law, psychology, business and sociology. As a result; In terms of discrimination in the tourism sector where the human element is intensively located, although there are various studies in the related literature, it is revealed that there are only 2 thesis written in graduate studies.

Key Words: Discrimination, Discrimination in Tourism, Graduate Thesis, Bibliometric.

1. GİRİŞ

Turizm; hem çalışanların hem turistlerin hem de yerel halkın birbirleriyle olan ilişkilerini ve etkileşimlerini büyük ölçüde artırmaktadır. Özellikle insanların etkileşimlerinin bu denli yoğun olduğu turizmde kaçınılmaz olarak ayrımcılık da söz konusu olabilecektir. Bu noktada, ayrımcılık konusunun akademik çalışmalar alanında değerlendirilmesinin de ilgili yazına katkı sağlayabileceği ifade edilebilmektedir. İlgili yazına katkı sağlayabileceği düşünülen bibliyometrik araştırmalar yayınların farklı yöntemlerle analiz edilmesine ve bilimsel amaçlı çalışmaların değerlendirilmesine olanak sağlayan araştırmalardır. Bu bağlamda bibliyometrik yöntemler bilimsel çalışmaların sonuçlarının ve etkinliğinin ölçülmesini sağlamaktadır. Bibliyometrik araştırmalar bilim dallarının kendi alanlarındaki yayın yeterliliğini; yayın sayısı, yayın niteliği gibi kriterler ışığında değerlendirerek geleceğe yönelik bilim politikalarının oluşturulmasına yardımcı olmaktadır. Son yıllarda artan yayın sayısı ile birlikte bibliyometri konusuna gösterilen ilginin de arttığı belirtilmiştir (Şakar ve Cerit, 2013). Bu çalışma ile de 1996-2019 yılları arasında “ayrımcılık” konusunda hazırlanan lisansüstü tezler çeşitli bibliyometrik parametreler çerçevesinde incelenmiştir. Bu tür çalışmalar sonucu elde edilen bulgular bir taraftan incelemeye konu olan bilim dalının zaman içerisinde gösterdiği gelişimin takibini kolaylaştırmakta, bir taraftan da o alanda ortaya çıkan sorunların ve bu sorunları giderebilmek için yapılabilecek düzenlemelerin tartışılmasını sağlayabilmektedir (Kozak, 1994:26). Ayrıca, bilimsel bilginin yayılmasına aracılık ederken, diğer taraftan bilimsel gelişmelerin gelecek kuşaklara aktarılmasına da imkân tanımaktadır (Rousseau, 2002:419).

2. İLGİLİ YAZIN

Ayrımcılık, Latince “discriminare” kelimesinden gelmektedir ve bireylerin sahip oldukları cinsiyet, ırk, din, dil, renk gibi özelliklerinden ötürü bu kişilere karşı geliştirilen önyargıların davranışa dönüşmesi şeklinde tanımlanmaktadır (İştar, 2012; Wood, vd. 2013). Diğer bir deyişle ayrımcılık, bir gruba ait olan insanlara, başka bir gruba ait olan insanlardan farklı bir muamele gösterilmesi olarak da ifade edilebilmektedir (Lahey, 2005). Bu bağlamda, belirli özelliklere sahip kişilere yönelik ayrıştııcı tutum ve davranışlar şeklinde ifade edilen bu kavram, genel olarak olumsuz bir anlama sahiptir (Metin, 2018: 73).

İlgili yazında ayrımcılık; doğrudan, dolaylı ve pozitif olarak üç şekilde ele alınmaktadır (Cankurtaran ve Beydili, 2016; Metin, 2018). Doğrudan ayrımcılık, idari bir işlemin veya yasal bir düzenlemenin ayırım yasaklarına karşı uygulanması ve bireylerin, farklı dil, din, ırk, yaş, cinsel yönelime sahip kişi veya gruplara ayırım yaşağına dayalı olarak farklı işlem yapması anlamına gelmektedir (Manav, 2013). Dolaylı ayrımcılık ise, görünüşte herkes için aynı derecede geçerli ve ayrımcı olmayan bir uygulamanın sonuçlarının belli bir gruba dâhil kişileri kötü yönde etkilemesi durumuna işaret etmektedir (Arısoy ve Demir, 2007: 714). Doğrudan ayrımcılığa nazaran bu ayrımcılığın varlığını ispatlanın daha güç olduğu vurgulanmaktadır (Baybora, 2010). Pozitif ayrımcılık da, toplum içerisinde ayrımcılığa uğrayan ve bunun sonucunda da belirli haklara kısıtlı erişimi olan veya hiç erişimi olmayan grupların lehine geliştirilen uygulamalara verilen isim olarak ifade edilmektedir (Akbaş ve Şen, 2013). Bu uygulamalar genellikle sağlık, eğitim ve istihdam alanlarında ortaya çıkmaktadır (Metin, 2018).

Genel olarak ayrımcılık alanları incelendiğinde; cinsiyet ayrımcılığı, engellilik ayrımcılığı, yaş ayrımcılığı, din ayrımcılığı, ırk ve etnik köken ayrımcılığı, sendikal nedenlere dayalı ayrımcılık, cinsel tercih ayrımcılığı olmak üzere yedi farklı kavram ortaya çıkmaktadır. Bu kavramlardan cinsiyet ayrımcılığı, uygulamalar sırasında kadın veya erkeğin farklı muamelelere maruz kalması olarak tanımlanmaktadır ve kişilerin cinsiyetlerine özgü karakteristik özelliklerinin daima belirli sınırlar içerisinde kalması gerektiği düşüncesine dayanmaktadır (Türker, 1997). Cinsiyet ayrımcılığı yatay ve dikey olarak görülebilmektedir. Aynı mevkide olan kadın ve erkeğin örgütte farklı görev ve sorumluluk almaları yatay ayrımcılığa örnektir. Dikey ayrımcılık olarak ortaya çıkan durum ise kadınların daha düşük pozisyonlarda ve daha az sorumluluğa sahip olmaları profesyonel olarak büyümeleri ve terfi etmelerine engel olmaktadır. Bu durum da, erkeklerin daha yüksek mevkilerde olmasının kadınların rekabet şansına engel olmasına sebep olmaktadır (Aydın Tükeltürk ve Şahin Perçin, 2008). Parlaktuna (2010) ise; Türkiye’de çalışan kadınların cinsiyete dayalı mesleki ayrımcılık ile ilgili karşılaştıkları sorunların belirlenmesini amaçlamıştır. Araştırma sonucunda, cinsiyete dayalı mesleki ayrımcılık konusunda çoğunlukla kadınların işgücü piyasasındaki konumunun eğitim, gelir, sağlık gibi sosyal değişkenleri olumsuz etkilediği tespit edilmiştir. Alparslan ve diğerleri (2015) tarafından yapılan araştırmaya göre, kadınların çocukları için kreş, kendileri için doğum gibi anne olmaktan kaynaklanan unsurların sorun olarak görüldüğü tespit edilmiştir. Aynı zamanda işverenlerin işe alma ve işten çıkarma noktasında ayrımcılığa daha yatkın oldukları görülmüştür.

Buna ek olarak da işverenlerin erkekler ve kadınlar için farklı tasarımlarda işlerin olması gerektiğine inandıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Bir diğer ayrımcılık türü olan engellilik ayrımcılığı ise, işin yapılışı veya sonucunda bir önem teşkil etmemesine rağmen engelli bireylere karşı sahip oldukları engeller sebebi ile ayrımcılık yapılmasıdır (Ulusoy, 2007). Yaş ayrımcılığı kavramı incelendiğinde; bu ayrımcılık biçiminin, göreceli olması sebebi ile diğerleri kadar net olmadığı göze çarpmaktadır ve insanların sadece yaşları dolayısı ile ayrımcılığa uğramaları şeklinde tanımlanmaktadır (Ulusoy, 2007; Ghosheh, 2008). Din ayrımcılığı kavramı ise, kişilerin dini inançları sebebi ile diğer kişiler tarafından ayrımcılığa uğraması durumudur ve çoğunlukla kişileri seçim yapmaya zorlamaktadır (Akdemir, 2014; Taşlıyan vd. 2017). Diğer bir ayrımcılık biçimi olan ırk ve etnik köken ayrımcılığı da, bireylerarası eşitliğin yok sayılarak, kişilerin üstün gördükleri ırklara daha iyi muamele yapmaları veya tam tersi biçimde, kendilerinden kötü olduğunu düşündükleri ırklara kötü muamele yapmaları anlamına gelmektedir (Kırık vd. 2018). Sendikal nedenlere dayalı ayrımcılık, kişilerin sendikal etkinliklere katılmaları veya bir sendikaya üye olmaları sebebi ile maruz kaldıkları ayrımcılık türüdür. Kişilerin sendikaya üye olmaları yasalar aracılığı ile koruma altına alınmış olsa dahi günümüzde çoğu işveren bu yasayı göz ardı edebilmektedir (Taşlıyan vd. 2017). Son olarak cinsel tercihe dayalı ayrımcılık kavramı ise, bu kavramın homofobi olarak ele alındığını ve kişilerin cinsel tercihleri sebebiyle ayrımcılığa uğramaları anlamına geldiğini ifade etmektedir (Turpçu, 2004; Taşlıyan vd. 2017).

3. YÖNTEM

Bu çalışma “ayrımcılık” ile ilgili yayınlanan lisansüstü tezlerin çeşitli bibliyometrik özelliklerinin incelenmesi ve turizm perspektifinden değerlendirilmesi amacı ile gerçekleştirilmiştir. Bibliyometrik analiz; bilimsel araştırmaların gelişim düzeyini artırma noktasında daha geniş bir perspektiften bakmaya olanak sağlayan, disiplinler arası temel bir dayanak olarak kabul edilmektedir (Samice ve Chabowski, 2012). Bibliyometri, kitap ve diğer kaynakların özelliklerini belirlemede kullanılan matematiksel ve istatistiksel bir yöntem olarak tanımlanmaktadır (Lawani, 1981). Huang ve diğerleri (2006) ise bibliyometrik verilerin; ülkeleri, üniversiteleri, araştırma kurumlarını, dergileri, özel araştırma konularını ve çeşitli disiplinlerin özelliklerini belirleme ve değerlendirmede oldukça etkili bir yöntem olduğunu belirtmişlerdir.

Ayrımcılık ile ilgili yayınlanan lisansüstü tezlerin bibliyometrik özelliklerinin incelenmesi ve turizm perspektifinden değerlendirilmesi için verilere Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı'nın Ulusal Tez Merkezi'ne ait resmi internet sitesinden (<https://tez.yok.gov.tr>), 22.04.2019-30.04.2019 tarihleri arasında ulaşılmıştır. Ulaşılan lisansüstü tezlerin analiz edilmesi için çeşitli bibliyometrik özellikler açısından parametreler belirlenmiştir. Söz konusu parametreler; tezlerin yıllara göre dağılımı, türleri, lisansüstü eğitimin yapıldığı yükseköğretim kurumu, bağlı olunan enstitü ve anabilim dalı, konuları, ayrımcılık ile birlikte kullanılan anahtar kelimeler, yayın dili, araştırma türleri, ortalama sayfa aralığı, danışmanların unvan dağılımları, tezlerin sektörlere göre dağılımları, tezlerin yazar ve danışman cinsiyetleridir.

1996-2019 yılları arasında Yükseköğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nde “ayrımcılık” konulu toplam 104 adet lisansüstü tez yayınlanmıştır. Söz konusu tezlerin arasında bir tane hatalı yüklenen tez dosyası olduğu için araştırma analizleri 103 adet tez üzerinden gerçekleştirilmiştir. Araştırma kapsamında tezlerin tamamı incelenmiş olup, araştırma parametrelerine yönelik cevaplara ulaşılmak hedeflenmiştir.

4. BULGULAR

Toplanan verilerden elde edilen bulgular doğrultusunda aşağıda bulunan Tablo 1'de ayrımcılık ile ilgili yayınlayan lisansüstü eğitimin tamamlandığı kurumlar, yayınlanan lisansüstü tezlerin yıllara göre dağılımı ve tezlerin yayın dillerine göre dağılımları yer almaktadır. Yüksek Öğretim Kurulu Ulusal Tez Merkezi'nden elde edilen verilere göre Türkiye'de ayrımcılık konusunda yayınlanan toplam 103 tez bulunmaktadır. Söz konusu tezlerin 5'er yıllık dilimlerle, yayın dillerine göre sınıflandırılması aşağıdaki tabloda belirtilmiştir.

Tablo 1. Lisansüstü Tezlerin Yıllara, Üniversitelere ve Dillere Göre Dağılımı

ÜNİVERSİTE	TEZ SAYISI	2019-2015		2014-2010		2009-2005		2004-2000			1999 - 1996		%
		TÜRKÇE	İNGİLİZCE	TÜRKÇE	İNGİLİZCE	TÜRKÇE	İNGİLİZCE	TÜRKÇE	İNGİLİZCE	FRANSIZCA	TÜRKÇE	İNGİLİZCE	
Abant İzzet Baysal Üniversitesi	1	1											%3,2
Anadolu Üniversitesi	2	1				1							%6,5
Ankara Üniversitesi	7	1		3		1		1			1		%22,6
Atatürk Üniversitesi	2	2											%6,5
Bahçeşehir Üniversitesi	1		1										%3,2
Beykent Üniversitesi	1	1											%3,2
Bogaziçi Üniversitesi	2						1					1	%6,5
Çanakkale Onsekiz Mart Üni.	1	1											%3,2
Çankaya Üniversitesi	1		1										%3,2
Dokuz Eylül Üniversitesi	4	2		1		1							%12,9
Dumlupınar Üniversitesi	1					1							%3,2
Ege Üniversitesi	1	1											%3,2
Galatasaray Üniversitesi	3			1						2			%9,7
Gazi Üniversitesi	5			4				1					%16,1
Hacettepe Üniversitesi	4	2	1			1							%12,9
İhsan Doğramacı Bilkent Üni.	2		1				1						%6,5
İstanbul Arel Üniversitesi	1	1											%3,2
İstanbul Bilgi Üniversitesi	2		1			1							%6,5
İstanbul Medipol Üniversitesi	1	1											%3,2
İstanbul Ticaret Üniversitesi	1	1											%3,2
İstanbul Üniversitesi	11	4		2		2		3					%35,5
Karadeniz Teknik Üniversitesi	1			1									%3,2
Karamanoğlu Mehmetbey Üni.	1			1									%3,2
Kocaeli Üniversitesi	1	1											%3,2
Koç Üniversitesi	3		2				1						%9,7
Kırıkkale Üniversitesi	1			1									%3,2
Maltepe Üniversitesi	1	1											%3,2
Marmara Üniversitesi	10	2	1	2	1	2	1		1				%32,3
Mersin Üniversitesi	1	1											%3,2
Necmettin Erbakan Üniversitesi	1	1											%3,2
Okan Üniversitesi	2	1		1									%6,5

Orta Doğu Teknik Üniversitesi	10		2		4		2		1		1	%32,3
Sabancı Üniversitesi	1		1									%3,2
Sakarya Üniversitesi	2			2								%6,5
Selçuk Üniversitesi	6	2		1		3						%19,4
Süleyman Demirel Üniversitesi	1			1								%3,2
TOBB Ekonomi ve Teknoloji Ü.	2	2										%6,5
Trakya Üniversitesi	1			1								%3,2
Uludağ Üniversitesi	1	1										%3,2
Yaşar Üniversitesi	1		1									%3,2
Yıldız Teknik Üniversitesi	1			1								%3,2
Yüzüncü Yıl Üniversitesi	1			1								%3,2
TOPLAM	103	31	12	24	5	13	6	5	2	2	1	2
		%7,2	%2,8	%8,3	%1,7	%6,8	%3,2	%5,6	%2,2	%2,2	%3,3	%6,7

Tablo 1’de görüldüğü üzere ayrımcılık ile ilgili en fazla (n=11) lisansüstü tez İstanbul Üniversitesi’nde yazılmıştır. İkinci sırada ise Marmara Üniversitesi (n=10) ve Orta Doğu Teknik Üniversitesi (n=10) yer almaktadır. Turizm ile ilgili olarak ayrımcılık konusunda yazılan tezler (n=2) yalnızca Gazi Üniversitesi’nde çalışılmıştır. Bununla birlikte ayrımcılık ile ilgili yapılan ilk çalışma 1996 yılında gerçekleştirilmiştir. Yazılan tezlerin çoğunluğu 2010 ve 2018 yıllarında yapılmıştır. 2018 yılında 14 adet, 2010 yılında ise 11 adet lisansüstü tez yayınlanmıştır. Verilere göre ayrımcılık temalı lisansüstü tez sayılarında artış görüldüğü söylenebilmektedir. Turizm sektörü ile ilgili tezler ise sadece 2010 yılında çalışılmıştır. Ayrımcılıkla ilgili yayınlanan lisansüstü tezlerin büyük çoğunluğunun Türkçe (%71,84), ikinci dil olarak İngilizce (%26,21) ve son olarak da Fransızca (%1,94) yayınlandığı belirlenmiştir. Turizm alanında yazılan tezlerin ise yalnızca Türkçe olarak yazıldığı görülmektedir. Genel olarak Türkiye’de son yıllarda ayrımcılık konusundaki tezlerin sayısında artış görüldüğü ifade edilebilmektedir. 2015-2019 yıllarında yayınlanan 43 tezin %72’si Türkçe, %28’ini İngilizce olarak yayınlanırken, 2010-2014 yılları arasında yayınlanan 29 tezin %83’ü Türkçe %17’si İngilizce olarak kaleme alınmıştır. Bu verilere göre son 5 yılda yayınlanan tezlerde yabancı dil kullanım oranında %11’lik bir artış görülmektedir. Aşağıdaki Tablo 2’de yayınlanan ayrımcılık konulu lisansüstü tezlerin türüne ve lisansüstü tezlerin bağlı olduğu enstitülere göre dağılımları yer almaktadır.

Tablo 2. Lisansüstü Tezlerin Türüne Göre ve Bağlı Olunan Enstitüye Göre Dağılımı

Enstitü	Toplam Tez Sayısı	Yüksek Lisans		Doktora		Enstitü %'si
		Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	
Adli Tıp Enstitüsü	2	1	%1,16	1	%5,88	%2
Atatürk İlke ve İnkılapları Enstitüsü	1	1	%1,16	-	-	%1
Avrupa Birliği Enstitüsü	3	2	%2,33	1	%5,88	%3
Eğitim Bilimleri Enstitüsü	5	4	%4,65	1	%5,88	%5
Ekonomi ve Sosyal Bilimler Enstitüsü	1	1	%1,16	-	-	%1
Güzel Sanatlar Enstitüsü	1	1	%1,16	-	-	%1
Sağlık Bilimleri Enstitüsü	2	1	%1,16	1	%5,88	%2
Sosyal Bilimler Enstitüsü	88	75	%87,21	13	%76,47	%85
Toplam	103	86	%100	17	%100	%100
			%83		%17	

Yukarıdaki verilere göre lisansüstü tezlerinin %83,50'si yüksek lisans, %16,50'si ise doktora tezidir. Turizmde ayrımcılık ile ilgili yazılan 2 adet tezin ise biri doktora diğeri yüksek lisans tezidir. Tablo 2'ye göre lisansüstü tezlerin bağlı olduğu enstitülerin dağılımına bakıldığında 75 tanesi yüksek lisans (%87,21), 13 tanesi doktora (%76,47) olmak üzere toplam 88 tez (%85,44) ile ilk sırada Sosyal Bilimler Enstitüsü gelmektedir. Eğitim Bilimleri Enstitüsüne bağlı olan 5 tezin 4'ü yüksek lisans, bir tanesi de doktora tezidir. Avrupa Birliği Enstitüsüne bağlı olan 2 adet yüksek lisans, 1 adet doktora tezi mevcuttur. Adli Tıp Enstitüsü ve Sağlık Bilimleri Enstitüsünde 2'şer tez bulunurken bunların 1 tanesi yüksek lisans, 1 tanesi ise doktora tezidir. Atatürk İlke ve İnkılapları Enstitüsü, Ekonomi ve Sosyal Bilimler Enstitüsü ve Güzel Sanatlar Enstitüsünde ise birer (%1,16) tane yüksek lisans tezi bulunmaktadır. Bu doğrultuda, ayrımcılık konulu lisansüstü tezlerin en fazla Sosyal Bilimler Enstitüsü'nde çalışıldığını söylemek mümkündür. Turizm ile ilgili yayınlanmış olan ayrımcılık konulu lisansüstü tezler ise Eğitim Bilimleri Enstitüsüne bağlı bulunmaktadır. Aşağıdaki Tablo 3'te yayınlanan tezlerin anabilim dallarına göre dağılımları yer almaktadır.

Tablo 3. Tezlerin Anabilim Dallarına Göre Dağılımı

Anabilim Dalı	Sayı	Yüzde
Avrupa Birliği Siyaseti ve Uluslararası İlişkiler	2	%1,94
Barış Çalışmaları	1	%0,97
Belirtilmemiş	10	%9,71
Büro Yönetimi Eğitimi	1	%0,97
Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri	7	%6,80
Eğitim Bilimleri	2	%1,94
Eğitimde Psikolojik Hizmetler	1	%0,97
Ekonomi	1	%0,97
Gazetecilik	1	%0,97
Genel Kamu Hukuku	1	%0,97
Halkla İlişkiler ve Tanıtım	2	%1,94
Hemşirelik	1	%0,97
Hukuk	1	%0,97
İç Hastalıkları	1	%0,97
İç Mimarlık ve Çevre Tasarımı	1	%0,97
İktisat	2	%1,94
İngiliz Dili ve Edebiyatı	2	%1,94
İngiliz Edebiyatı ve Kültür İncelemeleri	1	%0,97
İnsan Hakları	2	%1,94
İşletme	12	%11,65
İşletme Yönetimi	1	%0,97
Kadın Çalışmaları	3	%2,91
Kamu Hukuku	18	%17,48
Klinik Psikoloji	1	%0,97
Özel Hukuk	3	%2,91
Psikoloji	8	%7,77
Sağlık Hukuku	1	%0,97
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi	2	%1,94
Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler	1	%0,97
Sosyal Bilimler	2	%1,94
Sosyal Psikoloji	1	%0,97
Sosyoloji	4	%3,88
Temel İslam Bilimleri	1	%0,97
Turizm İşletmeciliği Eğitimi	2	%1,94
Uluslararası Ekonomi Politik ve İşletmecilik	1	%0,97
Uluslararası İlişkiler	1	%0,97
Uluslararası Ticaret Hukuku ve Avrupa Birliği	1	%0,97
Toplam	103	%100

Yukarıdaki Tablo 3'e göre ayrımcılık konusunda hazırlanan lisansüstü tezler 36 farklı anabilim dalında çalışılmıştır. Söz konusu lisansüstü tezlerde, ayrımcılık alanında en fazla çalışan anabilim dalları; Kamu Hukuku Anabilim Dalı (%17,48) ve İşletme Anabilim Dalı (%11,65)'dir. Yapılan incelemeye göre ayrımcılıkla ilgili en az çalışmalardan bir tanesi de Turizm İşletmeciliği Eğitimi Anabilim dalına ait olduğu görülmektedir. Aşağıdaki Tablo 4'te ise; ayrımcılık ile ilgili yayınlanan lisansüstü tezlerin konularına göre dağılımları yer almaktadır.

Tablo 4. Lisansüstü Tezlerin Konularına Göre Dağılımı

Konu	Sayı	Yüzde
Adli Tıp	1	%0,65
Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri	9	%5,88
Din	1	%0,65
Eğitim ve Öğretim	7	%4,58
Ekonomi	15	%9,80
Gazetecilik	1	%0,65
Geriatri	1	%0,65
Halkla İlişkiler	2	%1,31
İletişim Bilimleri	1	%0,65
Hemşirelik	1	%0,65
Hukuk	34	%22,26
Kamu Yönetimi	6	%3,92
Maliye	1	%0,65
Tarih	1	%0,65
Hukuk	1	%0,65
İç Mimari ve Dekorasyon	1	%0,65
İngiliz Dili ve Edebiyatı	3	%1,96
İşletme	20	%13,07
Psikoloji	14	%9,15
Siyasal Bilimler	7	%4,58
Turizm	2	%1,31
Uluslararası İlişkiler	6	%3,92
Sosyoloji	18	%11,76
TOPLAM	153	%100

Ayrımcılık ile ilgili toplamda 153 farklı konu başlığının olduğu yukarıdaki tabloda belirtilmiştir. Konularına göre yapılan incelemede toplanan verilere göre; 34 lisansüstü tezin Hukuk (%22,22), 20 lisansüstü tezin İşletme (%13,07), 18 lisansüstü tezin Sosyoloji (%11,76), 15 lisansüstü tezin Ekonomi (%9,80), 14 lisansüstü tezin de Psikoloji (%9,15) konusunda olduğu belirlenmiştir. Araştırma kapsamında taranan tezlerin konu ayrımları incelenirken, birinci sırada yer alan konu başlıkları esas alınmıştır. Turizm konusunda ise 2 tez bulunmaktadır. Aşağıdaki Tablo 5'te ise ayrımcılık ile ilgili yayınlanan tezlerin, ulaşılabilen anahtar kelimeleri yer almaktadır.

Tablo 5. Kullanılan Anahtar Kelimelerin Dağılımı

HARF ARALIĞI	KULLANILAN ANAHTAR KELİMELER	SIKLIK
A	Ayrımcılık	32
E	Eşitlik	6
A-P	Algılanan Ayrımcılık, Ayrımcılık Yasağı, Pozitif Ayrımcılık.	5
Ç-S	Çalışma Hayatı, Kadın, Önyargı, Sosyal Kimlik.	4
K-Y	Kimlik, Toplumsal Cinsiyet, Yaşlı Ayrımcılığı.	3
A-Y	AIDS, Ayrımcılık Suçu, Cinsel Yönelim, Cinsiyet, Cinsiyet Ayrımcılığı, Cinsiyet Kimliği, Cinsiyete Dayalı Ayrımcılık, Damgalama, Eşitlik İlkesi, Fırsat Eşitliği Politikaları, Göç, HIV, Huzurevi, Irkçılık, İş Gören Seçim Süreci, İş Yeri, Nefret Suçu, Okul Seçimi, Örgüt içi İş Yaşamı, Ötekileştirme, Sosyal Baskınlık, Toplumsal Ayrımcılık, Türkiye, Yaşlılık.	2
1-C	13-19 Yaş Grubundaki Gençler, AB, AB Politikaları, AİHM, AİHS, Akköprü Migros Alışveriş Merkezi, Anne, Apartheid, Avrupa Birliği Hukuku, Ayrımcılık Yapmama, Ayrımcılığın Doğallaştırılması, Ayrımcılık Algısı, Ayrımcılık Karşıtlığı, Ayrımcılık Tazminatı, Ayrımcılık Temelleri, Ayrımcılık Tutumları, Ayrımcılık-Karşıtı, Ayrıştırma, Azınlık, Azınlıklar, Bağlılık, Baş Etme Süreçleri, Başa Çıkma Stratejileri, Benlik, Benlik Saygısı, Bireysel Kaynaklar ve Grup Kaynakları, Birlik, Boston Mekanizması, Boş Zaman Mekanları, Bulgaristan Türkleri, Burs, Cam Tavan, Cinsel Ayrımcılık, Cinsel Azınlıklar, Cinsel Taciz ve Stres Yükü, Cinsiyet Roller, Cinsiyetçilik.	1
Ç-F	Çalışma, Çalışma Yaşamı, Çalışma Yaşamında Cinsiyet, Çıkış, Çok Kültürlü Kişilik Özellikleri, Çok Kültürlü Psikolojik Danışma, Çoklu Kimlikler, Değişim, Dezavantajlı Gruplar, Dışlanma, Dil, Discrimination, Diyadik Analiz, Doğallaştırma Yöntemleri, Doktor-Hasta, Dolaysız Vergiler, Ekonomik Büyüme, Eleştirel Yönetim Çalışmaları, Engelli Tacizi, Engellilerin İstihdamı, Engelliliği Açıklayan Medikal Model, Engelliliği Açıklayan Sosyal Model, Engellilik, Engellilik Modelleri, Eşit Davranma İlkesi, Eşitlik Gözcüleri ve Ayrımcılık Gözcüleri, Eşleştirme Teorisi, Etnik Ayrımcılık, Etnisite, Farklılık, Farklılıkların Yönetimi, Fırsat Eşitliği, Foucault, Foucault'ya Göre İktidar Söylemi, Frantz Fanon.	1
G-İ	Gacolaştırma, Geçit Bekçileri, Germany, Göçmen, Göçmen İşçi, Gruplar Arası, Gruplar Arası İlişkiler, Harry Potter Serisi, Headscarf, Hemşericilik Ayrımcılığı, Hukuki Sonuçlar, Huzurevi Çalışanları, Hükümlerin Yarışması, Irk/Etnik Kökene Dayalı Ayrımcılık, Irksal Ayrımcılık, Islamophobia, İç Grup, İdarenin Yargı Dışı Denetimi, İlköğretim Okulu- İnsan Hakları, İnsan Haklarının Etik Eğitimi, İnsan Kaynakları Uygulamalarında Ayrımcılık, İnsan Kaynakları Yönetimi, İş Başvuru Formu, İş Doymu, İş Gören Seçimi, İş Güvencesi Tazminatı, İş Hukuku, İş İlanı, İş İlanları, İş Performansı, İşe Bağlı Stres, İşe Yabancılaşma, İşyeri Hekimi, İşyeri Saldırganlığı, İşyerinde Ayrımcılık, İşyerinde Kadına Yönelik Ayrımcılık, İyi Oluş.	1
K-Ö	Kadın Eğitimi, Kadın Hakları, Kadın İşçiler, Kadın İşgücü, Kadın Politikaları, Kadın Sağlığı, Kadın Sorunları, Kadına Yönelik Şiddet, Kalıp Yargı, Kana Bağlı Ayrımcılık, Kanser, Katmerli Ayrımcılık, Kentsel Dönüşüm, Kentte Yaşlılık, Kız, Kimlik Siyaseti, Konaklama İşletmeleri, Konuşma, Koruyucu Faktör, Kota, Kötü Niyet Tazminatı, Kötüye Kullanma, Kurumsal Ayrımcılık, Kuşaklararası Aktarım, Kültürlenme Stresi, Kürt, LGBTİ, Liberalizm, Maaş Farklılaşması, Makul Uyumlaştırma, Mesleksel Ayrımcılık, Milliyetçilik, Muhasebe Meslek Mensubu, Muslim Women, Mücadele, Mülkiyet Hakkı, Mülkiyet Hakkı Ayrımcılığı, Mütakabiliyet, Nadine Gordimer, Namus, Namus Kültürü, Nefret Söylemi, Olumsuz Duygular, Orientalism, Ostrom'ın Kanunu, Öğretmen, Örgütsel Adaletsizlik, Örgütsel Ayrımcılık, Örgütsel Ayrımcılık Algısı, Örgütsel Vatandaşlık Davranışı, Özdeşleşme, Özel İyilik Hali.	1

P-Y	Personel Bulma, Politik Güven, Pozitif Psikoloji, Psikolojik Dayanıklılık, Psikolojik Sağlamlık, Public Discourse, Refah, Rekabet Hukuku, Renk Türü Ayırt Etme İş, Roman Çalışmaları, Sağlık Hukuku, Sancaktepe, Sessizlik, Siyasi Ayrımcılık, Sosyal Olarak Dezavantajlı Gruplar, Sosyal Politika, Sosyal Psikoloji, Sosyal Temas, Spektral Güç Dağılımı (SPD), Stabilitate, STK'laşma, Stresle Başa Çıkma Yolları, Şişli, T24, Tehdit Algısı, Temas, Test, Tıp Hukuku, Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Politikaları, Trans, Transgender, Turizm, Tutum, Tükenmişlik, Türçülük, Türk Hukuku, Türk İşgücü Piyasası, Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu, Türkler ve Kürtler, Ulusal İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumları, Uluslararası Belgeler, Umut, Uyanıklık Düzeyi, Uzun Süreli Yas, Üretkenlik Karşıtı İş Davranışları, Vatandaşlık, Veil, Vergilendirmede EşitlikYabancı İşçiYaşlanma, Yaşlı Ayrımcılığı Tutumu, Yok Gibi Davranma, Yönetici, Yönetici Kadın.	1
-----	--	---

Ayrımcılık ile ilgili yayınlanan tezlerden 63 adet lisansüstü tezin (% 61,17) hem yayın izni bulunmakta hem de anahtar kelimelerine ulaşılmıştır. 23 tezin (%22,33) yayın izni bulunmakta fakat anahtar kelimelerine ulaşılammıştır. 6 tezin (%5,83) yayın izni olmayıp anahtar kelimelerine ulaşılmıştır. 11 tezin (%10,68) ise hem yayın izni bulunmamaktadır hem de anahtar kelimelerine ulaşılammıştır. İncelenen lisansüstü tezlerin tümünde, anahtar kelimelere ulaşılammış olmak çalışmanın sınırlılığı olarak değerlendirilmektedir. Yukarıdaki tabloda ayrımcılık konulu lisansüstü tezlerin, erişilebilen toplam 342 anahtar kelimeleri yer almaktadır. Tezlerde anahtar kelime olarak; “Ayrımcılık” 32 kez, “Eşitlik” 6 kez, “Algılanan Ayrımcılık” ise 5 kez kullanılmıştır. Birbirinden farklı olarak kullanılan birçok anahtar kelime, ayrımcılık konusunun farklı disiplinlerde çalışma konusu olabileceğinin göstergesi olarak da kabul edilebilmektedir. Aşağıdaki Tablo 6’da ayrımcılık konulu tezlerin danışman unvanlarına ve cinsiyetlerine göre dağılımları yer almaktadır.

Tablo 6. Danışman Unvanlarına ve Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Unvan	Danışman Sayısı	KADIN		ERKEK		Unvan %'si
		Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	
Prof. Dr.	48	21	%42,86	27	%50,00	%47
Doç. Dr.	24	12	%24,49	12	%22,22	%23
Dr. Öğr. Üyesi	27	13	%26,53	14	%25,93	%26
Dr.	3	2	%4,08	1	%1,85	%3
Öğr. Görevlisi	1	1	%2,04	-	-	%1
Toplam	103	49	%100	54	100	
			%48		%52	

Ayrımcılık ile ilgili yayınlanmış lisansüstü tezleri yöneten danışman unvanlarına göre dağılımları incelendiğinde; en fazla danışmanın Profesör (n=48), ardından Doktor Öğretim Üyesi (n=27), Doçent Doktor (n=24), Doktor (n=3) ve Öğretim Görevlisi (n=1) unvanlarına sahip olduğu tespit edilmiştir. Ayrımcılık konusunda yazılan tezlerde ilgili yazında da belirtildiği gibi önemli olduğu düşünülerek danışmanların cinsiyetleri de incelenmiştir. Bu durum göz önünde bulundurulduğunda toplam 48 adet Profesör unvanına sahip danışmanın 21’i kadın, 27’si erkektir. Doçent (n=12;n=12), Dr. Öğretim Üyesi (n=13;n=14) ve Doktor (n=2;n=1) unvanlarına sahip olan danışmanlarda ise yaklaşık olarak eşit dağılımlar olduğu görülmektedir. Genel toplama bakıldığında ise; 103 danışmanın %48’i kadinken, %52’si erkektir. Bu tabloya göre ayrımcılık konusundaki tezlerin danışman cinsiyetlerine bakıldığında erkek danışmanların çoğunlukta olduğu söylenebilmektedir. Aşağıdaki Tablo 7’de ise ayrımcılık konulu tezlerin yazar ve danışmanlarının cinsiyetlerine göre dağılımı incelenmiştir.

Tablo 7. Yazar & Danışman Cinsiyetlerine Göre Dağılım

DANIŞMAN	Toplam Danışman Sayısı	KADIN YAZAR		ERKEK YAZAR		DANIŞMAN %'si
		Sayı	Yüzde	Sayı	Yüzde	
KADIN	49	34	%53,97	15	%37,50	%48
ERKEK	54	29	%46,03	25	%62,50	%52
Toplam	103	63	%100	40	%100	
		%61		%39		

Tablo 7’de yer alan verilere göre; yazar cinsiyetlerine bakıldığında en fazla kadın (n=63) yazarların ayrımcılık konusunda çalışmış olduğu görülmektedir. Danışman cinsiyetlerinde ise durum %48 kadın, %53 erkek olarak belirtilmiştir. Danışman cinsiyetleri incelenirken 2 adet tezde eş danışman olduğu görülmüş, veriler analiz edilirken ilk danışman temel alınmıştır. Buna göre kadın yazarlar daha fazla, danışmanlarda ise erkek oranı daha fazladır. Aşağıdaki Tablo 8’de ayrımcılık konulu tezlerin sayfa aralığına ve tezlerin araştırma türlerine göre dağılımları yer almaktadır.

Tablo 8. Tezlerin Sayfa Aralığına ve Araştırma Türlerine Göre Dağılımı

Sayfa Aralığı	Tez Sayısı	Tez Türleri				Tez %'si
		Nitel	Nicel	Nitel + Nicel	Belirtilmemiş	
1- 100	15	10	5	-	-	%14,56
101 - 150	39	22	13	2	2	%37,86
151 - 200	31	17	12	2	-	%30,10
201 - 250	10	4	3	3	-	%9,71
251 - 300	2	1	-	1	-	%1,94
301 - 351	4	4	-	-	-	%3,88
351 - Üzeri	2	2	-	-	-	%1,94
Toplam	103	60	33	8	2	%100
		%58	%32	%8	%2	

Ayrımcılık konulu toplam 103 tezde kullanılan yöntemler ve sayfa aralığı dağılımları ve yüzdeleri yukarıdaki tabloda gösterilmiştir. Bu tabloya göre kullanılan yöntemler sırasıyla; nitel yöntem (n=60), nicel yöntem (n=33) ve nicel+nitel yöntem (n=8) olarak tespit edilmiştir. Sayfa sayılarına göre inceleme yapıldığında ise 1-100 sayfa aralığında 15 tane tez bulunmaktadır. Bunların 10 tanesi nitel, 5 tanesi nicel türünde yapılmıştır. 101-150 sayfa aralığında bulunan tezlerin toplamı 39 olarak hesaplanmıştır. Bunların 22 tanesi nitel, 13 tanesi nicel, 2 tanesi de nitel ve nicel yöntemler birlikte kullanılırken, 2 tanesinin yöntemi belirtilmemiştir. 151-200 sayfa aralığında bulunan tezlerde 17 tanesi nitel yöntem kullanılarak yazılmış, 13 tanesi nicel ve 2 tanesi hem nitel hem nicel yöntem kullanılarak yazılmıştır. 201-250 sayfa aralığındaki tezlerde de 4 nitel, 3 nicel ve 3 tane de nitel-nicel yöntemleri birlikte kullanılmıştır. 251-300 sayfa aralığında 2 tane tez bulunurken biri nitel diğeri nicel-nitel yöntemlerinin ikisi de kullanılmıştır. 301-350 sayfa aralığında bulunan 4 tezin 4’ü de nitel yöntemle yazılmıştır. 351 ve üzeri sayfa aralığındaki tezlerin ise 2 tanesi de nitel yöntemlerle yazıldığı tabloda belirtilmiştir. Aşağıdaki Tablo 9’da ayrımcılık konulu tezlerin hangi sektörlerde çalışılmış olduğu incelenmiştir.

Tablo 9. Sektörlere Göre Dağılımı

Sektör	Sayı	Yüzde
Eğitim - Öğretim	7	% 7
Ekonomi	5	% 5
Gazetecilik	1	% 1
Geriatrı	1	% 1
Halkla İlişkiler	2	% 2
Hemşirelik	1	% 1
Hukuk	35	% 34
İç Mimari ve Dekorasyon	1	% 1
İşletme	14	% 14
Kamu Yönetimi	2	% 2
Lojistik	1	% 1
Muhasebe	1	% 1
Psikoloji	15	% 15
Siyasal Bilimler	3	% 3
Sosyoloji	12	% 12
Turizm	2	% 2
Toplam	103	% 100

Yukarıdaki tabloda yer alan verilere göre sektörel tabanda en fazla hukuk (n=35), psikoloji (n=15), işletme (n=4), sosyoloji (n=12), eğitim-öğretim (n=7) ve ekonomi (n=5) yer almaktadır. Genel olarak 1996 yılından 2019 yılına kadar turizm sektörüne yönelik olarak ise sadece 2 adet lisansüstü tez çalışması mevcut olduğu görülmektedir.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu araştırma sonucunda ayrımcılık konulu lisansüstü tezlerin yıllara göre dağılımında en fazla 2018 yılında (%13,59) çalışıldığı tespit edilmiştir. 1996 yılında ilk olarak çalışılan ayrımcılık konusundaki tezlerde sonraki yıllarda artış görüldüğü belirtilmiştir. Çalışmada beşer yıllık dilimlerde inceleme yapıldığında, 2015-2019 yılları arasında 43 adet tez yayınlanmış ve bu tezlerin yabancı dil ile yazılma oranında da artış sağlandığı görülmüştür. Tezlerin çalışıldığı kurumlara bakıldığında İstanbul Üniversitesi, Marmara Üniversitesi ve Orta Doğu Teknik Üniversitesi en fazla çalışma yapılan kurumlardır. Bu konuda en fazla teze sahip olan İstanbul Üniversitesinde 4 adet doktora tezi ve 7 adet yüksek lisans tezi mevcuttur. İstanbul Üniversitesi hemen hemen her alanda ayrımcılık konusunu ele almıştır. 11 çalışmanın bir tanesi Adli Tıp Enstitüsüne, 10 tanesi de Sosyal Bilimler Enstitüsünde yapılmıştır. Konularına bakıldığında çalışma ekonomisi, eğitim ve öğretim, ekonomi, gazetecilik, hukuk, işletme, psikoloji ve sosyoloji gibi çeşitli sektörlerde incelenmiştir. Marmara Üniversitesindeki 10 adet çalışmanın 3 tanesi doktora 7 tanesi yüksek lisans tezidir. Eğitim ve öğretim, hukuk, işletme ve siyasal bilimler alanlarında çalışmalar yapılmıştır. Orta Doğu Teknik Üniversitesinde ise sadece 1 tane doktora tezi bulunmakta, diğerleri yüksek lisans tezidir. Bu üniversitede daha çok psikoloji alanında çalışılmış, sosyoloji alanı ve İngiliz Dili ve Edebiyatı konusu ele alınmıştır. Fransızca olarak çalışılan tezlerin ikisi de Galatasaray Üniversitesinde yapılmıştır. Fransızca olan tezlerin yayın izni olmadığı için araştırma türü gibi ayrıntılı bilgilere ulaşılamamıştır. Yalnızca “Hukuk” konusunda olduğu anlaşılmaktadır. Tezler konu ve sektör açısından değerlendirildiğinde ise; “Hukuk ve Kamu Hukuku” konuları çoğunluğu oluşturmaktadır. Aynı zamanda Sosyal Bilimler Enstitüsü ağırlıklı olarak ayrımcılık konusunun incelendiği enstitü olarak belirlenmiştir. Farklı olarak ise; Adli Tıp Enstitüsünde yapılan çalışma; Almanya’da yaşayan Türk Göçmenlerin kimlik algıları ve özdeşleşme düzeyleri oranındaki ilişkiyi nefret suçları kapsamında incelemiştir. Almanya’da yaşayan Türkiye kökenli göçmenlerin Almanya’daki toplumsal yaşamda tam anlamıyla temsil edilmediği ve göçmenlerin nüfuslarıyla orantısız olarak çok az bir şekilde parlamentoda temsil edildiği görülmüştür. Bunun sonucu olarak da 2. nesil hatta 3. nesil gençlerin ciddi bir işsizlik sorunuyla karşılaştıkları ortaya çıkmıştır.

Turizm sektörü ile ilgili olarak 2010 yılında Gazi Üniversitesi bünyesinde hazırlanmış 2 adet lisansüstü tez bulunmaktadır. Arslan (2010) işletmelerde iş gören seçimindeki siyasi ayrımcılığın var olduğunu ortaya koymuştur. İşletme yöneticilerinin iş gören seçiminde dikkate alması gereken uygulamalardan bahsetmiştir. Tarafsız bir şekilde değerlendirme yapmaları gerektiğini, terfi, nakil, ödüllendirme gibi unsurların iş görenlerin siyasi düşünceleri göz önünde bulundurulmadan yapılması gerektiğini önerilerinde sunmuştur. Her türlü ayrımcılığın işletmeye zarar vereceğini de eklemiştir. Temizkan (2010) ise iş başvuru formlarını inceleyerek ayrımcılık oluşturacak unsurların ortadan kaldırılmasını amaçlamıştır. Konaklama işletmelerindeki iş başvuru formlarını örneklem seçerek çalışmasını gerçekleştirmiştir. İş başvuru formlarında talep edilen bilgiler arasında “doğum yeri”, “yaş”, “cinsiyet”, “medeni hali”, “mezun olunan okulun adı” ve “askerlik durumu” bulunmaktadır. İnsan kaynakları yöneticileri “etnik köken” ve “din” unsurlarının da yüksek oranda ayrımcılık suçu olduğunu belirtmişlerdir. Bu bağlamda toplum bilinci oluşturulması sektörlerde ve gerçek hayatta daha dikkatli olunması ayrımcılık yapılmadan adalet çerçevesinde davranılması gerektiği düşünülmektedir. İlgili yazında turizm sektöründe ayrımcılık ile ilgili olarak daha çok kadın çalışanların yöneticiliğe yükselmekte karşılaştıkları engeller ele alınmıştır. Bu engeller birçok araştırmaya konu olmuştur. Kadınların aile sorumlulukları, cinsiyet ayrımcılığı gibi engellerle turizm sektörünün zorlukları birleştiğinde kariyerlerinde ilerlemelerini etkilediği görülmüştür (Çelik Uğuz ve Topbaş, 2016). Kadınların kariyer basamaklarında ilerlerken karşılaştıkları görünmez engelleri “cam tavan” olarak çeşitli çalışmalarda görmekteyiz. Turizm sektöründe yer alan işlerin önemli bölümü “kadın işi” olarak görüldüğünden kadın çalışan tercih edilmektedir. Fakat yöneticilik ihtiyacı olduğunda kadınlar cinsiyet ve aile sorumlulukları gibi nedenlerle ayrımcılığa uğrayabilmektedir. Bu durumun düzelmesi ve cam tavanın kırılması için çeşitli çalışmalarda kadınlar için bazı önerilerde bulunulmuştur (Aydın Tükeltürk ve Şahin Perçin, 2008).

Turizmde ayrımcılık ile ilgili yapılan çalışmalar genel olarak incelendiğinde; Dalkıranoglu ve Çetinel (2008) tarafından İstanbul’daki 5 yıldızlı otel işletmelerinde yapılan araştırmada, kadın ve erkek yöneticilerin cinsiyete dayalı ayrımcılık konusundaki tutumlarının farklılıkları incelenmiştir. Kariyerinde ilerlemek isteyen kadınların, erkek meslektaşlarına göre daha fazla zorluk çektiği ve kadınların cinsiyet ayrımcılığına maruz kaldıkları ifade edilmiştir. Demir (2011)’in, turizm sektöründe iş başvuru aşamasında karşılaşılan ayrımcılık uygulamalarının nasıl ve neden yapıldığına ilişkin araştırma yaptığı çalışmada; turizm sektöründe yer alan işletmelerin gazete, dergi ve internet ortamında yayınlamış oldukları iş ilanları incelenmiştir. Hem bu işletmelerin hem de diğer işletmelerin iş başvuru formları incelenerek ayrımcılığa konu olabilecek unsurların saptanması amaçlanmıştır. İş ilanlarına yönelik analizde cinsiyet ayrımı gerektirmeyen meslek gruplarında bile söz konusu ayrımcılığın yapıldığı tespit edilmiştir. Arlı (2013)’nın yaptığı çalışmada ise; deniz turizmi eğitimi almakta olan üniversite öğrencilerinin söz konusu sektöre yönelik cinsiyet ayrımcılığı ve cinsiyet önyargılarına yönelik algılamaların belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen verilere göre, cinsiyet ile cinsiyet önyargısı ve cinsiyet ayrımcılığı arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir ilişki bulunmuştur. Bu ilişkiden; öğrencilerin cinsiyetinin, cinsiyet ayrımcılığı ve cinsiyet önyargısı konusundaki algılamalarını etkilediği sonucu ortaya çıkmıştır. Ayrıca bu algılamaların yoğunluğunun daha çok kız öğrenciler lehine olduğu tespit edilmiştir. Yine Cömert (2014)’in yaptığı çalışmada turizm sektöründe cinsiyet faktörünün işe alım ve terfi süreçlerinde etkili olup olmadığını belirlemek amaçlanmıştır. Turizm işletmeciliği bölümü 4. sınıf öğrencileri ile yapılan araştırmada turizm sektöründe işe alım ve terfi sürecinde cinsiyet faktörü hakkındaki düşünceleri tespit edilmiştir. Araştırmanın sonucunda turizm işletmelerinin yeni personel politikası (işe alım sürecinde eşit değerlendirme, eşit ücret imkânı ve eğitim olanakları, sosyal haklarda eşitlik, çalışma saatlerinde eşitlik, kariyer imkânlarında ortak imkânlar sağlanması, kariyer değerlendirme sırasında önyargılardan uzak eşit şartlarda değerlendirme) düzenlemelerinin kadın çalışanlar açısından önemli olacağı ve eşit haklar sağlanmış olacağı belirtilmiştir. Benzer olarak Manap Davras ve Davras (2015) gastronomi ve mutfak sanatları öğrencilerinin turizm sektöründe cinsiyet ayrımcılığıyla ilgili düşüncelerini araştırdığı bir çalışma yapmışlardır. Araştırma sonucuna göre; ücret, yönetim kademesi, işe alım ve terfi, evli ve çocuklu olmanın cinsiyet ayrımcılığının en çok yapıldığı noktalar olduğu ortaya çıkmıştır. Çelik Uğuz ve Topbaş (2016)’ın yapmış oldukları çalışmada, konaklama işletmelerinde 1120 çalışana ait verilerden yola çıkarak ayrımcılık analizi yapılmış ve cinsiyetler arasındaki ücret farkının yaklaşık %6’sının ayrımcılıktan kaynaklandığı tespit edilmiştir. Çelik ve Altıntaş (2017)’in seyahat acentelerinin işgören bulma ve seçiminde cinsiyet etkisinin olup olmadığını araştırdıkları çalışmalarında, yöneticiler için cinsiyet ayrımcılığının çalışan seçim sürecinde dikkate alınan kriterler içerisinde önemli olmadığını bulunsada, çalışanlar açısından işgören seçim sürecinde cinsiyet ayrımcılığı yapıldığı tespit edilmiştir. Çakır ve diğerleri (2017) Şanlıurfa’daki turizm işletmelerinde kadınların cinsiyet ayrımcılığı hakkındaki düşüncelerini tespit etmeyi amaçladıkları çalışmalarında; kadın ve erkek arasındaki görev dağılımı farkının

işin yapısındaki güç gerektiren fiziksel kapasite nedeniyle olduğu ve kadınların bu konularda olumsuz izlenime sahip olduğu tespit edilmiştir. Genel olarak yapılan araştırma sonuçlarına göre; işgören seçim sürecinde cinsiyet ayrımcılığının turizm işletmelerinde görüldüğü, kadınların, erkek meslektaşlarına göre daha fazla zorluk çektiği ve kadınların cinsiyet ayrımcılığına maruz kaldıkları ortaya çıkmıştır.

İş yaşamında ayrımcılık turizm sektöründe de görülen en önemli konulardan birisidir (Demir, 2011). Özellikle cinsiyet ayrımcılığı, engellilik ayrımcılığı, yaş ayrımcılığı, din ayrımcılığı, ırk ve etnik köken ayrımcılığı, sendikal nedenlere dayalı ayrımcılık ve cinsel tercih ayrımcılığı gibi çeşitli ayrımcılık türleri mevcut iken; lisansüstü düzeyde turizmde ayrımcılık konusunun derinlemesine çalışılmamış olması alandaki konu ile ilgili boşluğu işaret etmektedir.

Lisansüstü eğitimlerin bilgi üretimine katkı sağlayan ve üniversitelerin araştırma yönünü destekleyen eğitimler olmasının yanında aynı zamanda yapılan çalışmalarla ülke imajını geliştirmekte ve tanınması da sağlanmaktadır (Alkan, 2014). Lisansüstü eğitimin belirli bir alanda uzmanlaşmayı da beraberinde getirdiği (Beşel, 2017) göz önünde bulundurulduğunda, yapılan bu çalışmanın ayrımcılık konusunda yayınlanan lisansüstü tezler hakkında önemli ipuçları sağlayacağı, konunun gelişmesinin izlenilmesi, araştırma eğilimlerin görülmesi ve konunun anlaşılmasına katkı sağlayabileceği düşünülmektedir. Ayrıca yapılan bu çalışma lisansüstü çalışmaların değerlendirilmesine ve gelecekte yapılacak olan çalışmalara öneri niteliğinden taşımaktadır. Çalışmanın en önemli sınırlılığı ise; incelenen tezlerin YÖK veri tabanına yalnızca yayın izni bulunan tezler ile yapılabilmemiş olması, yayın izni bulunmayan ve bu nedenle ulaşılamayan tezlerin araştırma kapsamı dışında kalmış olmasıdır.

KAYNAKÇA

- Akbaş, K. ve Şen, İ.G. (2013). Türkiye’de Kadına Yönelik Pozitif Ayrımcılık: Kavram, Uygulama ve Toplumsal Algılar. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Hukuk Fakültesi 20. Yıl Özel Sayısı: 165-190.
- Akdemir, D. (2014). Ayrımcılığın İnsan Hakları Boyutu ve 'Pozitif Ayrımcılık'. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 3(4): 890-908.
- Alkan, G. (2014). Türkiye’de Muhasebe Alanında Yapılan Lisansüstü Tez Çalışmaları Üzerine Bir Araştırma (1984- 2012). *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 61: 41-52.
- Alparslan, A.M., Çetinkaya Bozkurt, Ö. ve Özgöz, A. (2015). İşletmelerde Cinsiyet Ayrımcılığı ve Kadın Çalışanların Sorunları. *MAKÜ İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2(3): 66-81.
- Arısoy, İ. ve Demir, N. (2007). Gender Equality in Eu Social Law in The Context of Fight Against Discrimination. *Ege Academic Review*, 7(2): 707-725.
- Arlı, E. (2013). Deniz Turizm Sektöründe Algılanan Cinsiyet Ayrımcılığı ve Cinsiyet Önyargısı: Karamürsel Meslek Yüksekokulu Öğrencileri Üzerine Bir Araştırma. *Çalışma ve Toplum*, 3: 283-303.
- Arslan, Ö.E. (2010). *İşgören Seçiminde Ve Örgüt İçi İş Yaşamında Siyasi Ayrımcılık: Otel İşletmelerinde Bir Araştırma*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Aydın Tükeltürk, Ş. ve Şahin Perçin, N. (2008). Turizm Sektöründe Kadın Çalışanların Karşılaştıkları Kariyer Engelleri ve Cam Tavan Sendromu: Cam Tavanı Kırmaya Yönelik Stratejiler. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 6(2): 113-128.
- Baybora, D. (2010). Çalışma Yaşamında Yaş Ayrımcılığı ve Amerika Birleşik Devletleri’nde Yaş Ayrımcılığı Düzenlemesi Üzerine. *Çalışma ve Toplum*, (1): 33-57.
- Beşel, F. (2017). Türkiye’de Maliye Alanında Yapılmış Lisansüstü Tezlerin Bibliyometrik Analizi (2003-2017). *International Journal of Public Finance*, 2(1): 27-62.

- Cankurtaran, Ö. ve Beydili, E. (2016). Ayrımcılık Karşıtı Sosyal Hizmet Uygulamasının Gerekliliği Üzerine. *Toplum Ve Sosyal Hizmet*, 27(1): 145-160.
- Cömert, M. (2014). Turizm Eğitimi Alan Öğrencilerin Sektörde Çalışmak İstedikleri Alanlar ve Sektördeki İstihdamda Cinsiyet Ayrımcılığıyla İlgili Düşünceleri. *Gazi Üniversitesi Turizm Fakültesi Dergisi*, 1:50-62.
- Çakır, P. G., Barakazı, M. ve Barakazı, E. (2017). Turizm Sektöründe Çalışan Kadınların Karşılaştığı Sorunları Değerlendirmeye Yönelik Bir Araştırma. *International Journal of Social Science*, 61, 461-464.
- Çelik Uğuz, S. ve Topbaş, F. (2016). Turizmde Kadın İstihdamı ve Ücret Ayrımcılığı: Karşılaştırmalı Bir Analiz. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 27(1): 62-78.
- Çelik, A. ve Altıntaş, V. (2017). İşgören Bulma ve Seçiminde Cinsiyet Ayrımcılığının Etkisi: İzmir'deki A Grubu Seyahat Acentalarına Yönelik Bir Araştırma. *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 14(1): 90-107.
- Dalkıranoglu, T. ve Çetinel, F.G. (2008). Konaklama İşletmelerinde Kadın ve Erkek Yöneticilerin Cinsiyet Ayrımcılığına Karşı Tutumlarının Karşılaştırılması. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20:277-298.
- Demir, M. (2011). İş Yaşamında Ayrımcılık: Turizm Sektörü Örneği. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 8(1): 760-784.
- Ghosheh, N. (2008). *Age Discrimination and Older Workers: Theory and Legislation in Comparative Context*. Ilo: Conditions of Work and Employment Series No:20.
- Huang, Y.L., Ho, Y.S. ve Chuang, K. Y. (2006). Bibliometric Analysis of Nursing Research in Taiwan 1991-2004. *Journal of Nursing Research*, 14(1): 75-81.
- İştar, E. (2012). Gazetelerdeki İş İlanlarında Ayrımcılık. *Akademik Bakış Dergisi*, 28: 1-13.
- Kırık, A., Öztürk, F., Saltık, R. ve Orujova, A. (2018). Bir Tutum ve Davranış Biçimi Olarak Irkçılığın Pekleştirilmesinde Reklamcılığın Rolü. *Asya Studies*, 4(4): 15-22.
- Kozak, N. (1994). Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi'nde Yayımlanan Yazılar Üzerine Bir İnceleme. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 5(1-2): 15-28.
- Lahey, J. N. (2005). *Do Older Workers Face Discrimination?*. An Issue in Brief Center for Retirement Research at Boston College. No.33, <https://dlib.bc.edu/islandora/object/bc-ir:104674>.
- Lawani, S. M (1981). Bibliometrics: Its Theoretical Foundations, Methods and Applications. *International Journal of Libraries and Information Services*, 31(4): 294-315.
- Manap Davras, N. ve Davras, Ö. (2015). Gastronomi ve Mutfak Sanatları Bölümü Öğrencilerinin Turizm Sektöründe Cinsiyet Ayrımcılığıyla İlgili Düşünceleri. *Journal of Tourism Theory and Research*, 1(2): 86-96.
- Manav, E. (2013). 2000/43, 2000/78, 2006/54 Sayılı AB Direktifleri Çerçevesinde İş Hukukunda Ayrımcılıkla Mücadele ve Türkiye'deki Uygulamalar. *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 15(Özel Sayı): 731-779.
- Metin, B. (2018). İşgücü Piyasasında Yaşa Dayalı Ayrımcılık Sorunu ve Yaşa Dayalı Ayrımcılıkla Mücadele: ABD ve AB Uygulamaları Çerçevesinde Türkiye İçin Bir Değerlendirme. *Akademik Araştırmalar ve Çalışmalar Dergisi*, 10(8): 72-89.
- Parlaktuna, İ. (2010). Türkiye'de Cinsiyete Dayalı Mesleki Ayrımcılığın Analizi. *Ege Akademik Bakış Dergisi*, 10(4):1217-1230.
- Rousseau, R. (2002). Journal Evaluation: Technical and Practical Issues. *Library Trends*, 50(3): 419-439.
- Samiee, S. ve Chabowski, B. R. (2012). Knowledge Structure in International Marketing: A Multi-Method Bibliometric Analysis. *Journal of the Academy of Marketing Science*, 40(2): 364-386.

- Şakar G. D. ve Cerit A. G. (2013). Uluslararası Alan İndekslerinde Türkiye Pazarlama Yazını: Bibliyometrik Analizler ve Nitel Bir Araştırma. *Ataturk University Journal of Economics & Administrative Sciences*, 27(4): 37-63.
- Taşlıyan, M., Çiçeklioğlu, H. ve Afşar, A. (2017). Farklılıkların Yönetimi ve Ayrımcılık Algısının Üniversite Öğrencilerinin Akademik Performansları Üzerine Etkileri: Bir Alan Araştırması. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 7(2): 101-124.
- Temizkan, R. (2010). *İşgören Seçim Sürecinde İş Başvuru Formlarında Ayrımcılık: Konaklama İşletmelerinde Bir Uygulama*. Yayımlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Turpçu, M. (2004). *Avrupa Birliği Hukuku'nda İşyerinde Ayrımcılık*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Türker, N. (1997). Konaklama İşletmelerinde Cinsel Taciz ve Cinsiyet Ayrımı. *Anatolia Turizm Araştırmaları Dergisi*, 8(2): 74-76.
- Ulusoy, E. (2007). *Örgütlerde İşgücü Çeşitliliği ve İnsan Kaynaklarına Yönelik Ayrımcılık Uygulamaları: Ankara'da Faaliyet Gösteren 4 ve 5 Yıldızlı Otel İşletmelerinde Bir Araştırma*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Wood, S. J. Bracken ve K. Niven(2013). "Discrimination and Well-Being In Organizations: Testing the Differential Power And Organizational Justice Theories Of Work Place Aggression, *Journal Of Business Ethics*, 115:617- 634.